

QOZOG'ISTON TA'LIM TIZIMI TAHLILI

CHORSHANBIYEVA GULSHAN BAHRIDDIN qizi
Termiz iqtisodiyot va servis Universiteti Pedagogika ta'lim
yo'nalishi talabasi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada Qozog'iston Respublikasining ta'lim tizimi har tomonlama tahlil qilinadi. Ta'lim tizimining tuzilishi, bosqichlari, davlat siyosati, islohotlar, zamonaviy tendensiyalar hamda xalqaro standartlarga moslashuv jarayonlari yoritiladi. Shuningdek, Qozog'iston ta'lim tizimining kuchli va zaif jihatlari, raqamlashtirish jarayoni, kredit-modul tizimi va akademik mobillik masalalari tahlil qilinadi. Maqola ta'lim sohasidagi tadqiqotchilar, pedagoglar va talabalar uchun foydali ilmiy manba bo'lib xizmat qiladi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi Qozog'iston ta'lim tizimining tuzilishi, rivojlanish bosqichlari, mavjud muammolari va istiqbollari ilmiy asosda tahlil qilishdan iboratdir.

KALIT SO'ZLAR: Qozog'iston ta'lim tizimi, ta'lim islohotlari, maktab ta'limi, oliy ta'lim, Boloniya jarayoni, kasbiy ta'lim, raqamli ta'lim.

KIRISH QISM: Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim tizimining rivoji har bir davlatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida muhim o'rin egallaydi. Qozog'iston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng ta'lim sohasini tubdan isloh qilishga alohida e'tibor qaratdi. Milliy ta'lim tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish, ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi.

Qozog'iston ta'lim tizimi uzluksiz ta'lim tamoyiliga asoslangan bo'lib, maktabgacha ta'limdan tortib oliy va oliy ta'limdan keyingi bosqichlargacha bo'lgan

jarayonni qamrab oladi. So'nggi yillarda mamlakatda kredit-modul tizimining joriy etilishi, Bolonya jarayoniga qo'shilish, raqamli ta'lim platformalarining rivojlanishi va akademik mobillikni kengaytirish kabi muhim islohotlar amalga oshirilmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi — Qozog'iston ta'lim tizimining umumiy tuzilishi va rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda istiqboldagi rivoj yo'nalishlarini yoritishdan iborat.

QOZOG'ISTON TA'LIM TIZIMING UMUMIY TUZILISHI. Qozog'iston Respublikasida ta'lim tizimi bir necha bosqichlardan iborat bo'lib, uzluksiz ta'lim tamoyiliga asoslanadi. Ta'lim tizimi quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi: maktabgacha ta'lim, boshlang'ich ta'lim, asosiy o'rta ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, texnik va kasbiy ta'lim, oliy ta'lim va oliy ta'limdan keyingi ta'lim.

Maktabgacha ta'lim 3 yoshdan 6 yoshgacha bo'lgan bolalarni qamrab oladi. Ushbu bosqichda bolalarning aqliy, jismoniy va ijtimoiy rivojiga alohida e'tibor qaratiladi. Boshlang'ich ta'lim 1–4-sinflarni, asosiy o'rta ta'lim 5–9-sinflarni, umumiy o'rta ta'lim esa 10–11-sinflarni o'z ichiga oladi. Majburiy ta'lim 11 yilni tashkil etadi. Ushbu bosqichda o'quvchilarga umumiy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va kasbga yo'naltirish asoslari beriladi. Bundan so'ng oliy ta'lim tizimiga o'tishadi. Qozog'iston Evrosiyoning markazida boy tarix va madaniyatga ega bo'lgan yirik davlatdir. Qozog'istonda oliy ta'lim tizimi rivojlanmoqda va butun dunyodan ko'plab talabalar arzon narxlarda sifatli ta'lim olish uchun Qozog'istonni tanlaydilar. Ushbu maqola sizga Qozog'istondagi oliy ta'lim tizimi, shu jumladan o'qitish turi, narxi va davomiyligi haqida gapirib beradi.

Qozog'istonda oliy ta'lim turlari:

Qozog'iston oliy ta'lim uchun turli xil variantlarni taklif etadi, shu jumladan bakalavr, magistr, doktorantura va qo'shimcha ta'lim. Talabalar davlat va xususiy

universitetlar o'rtasida, shuningdek qozoq yoki rus tillarida o'qish o'rtasida tanlov qilishlari mumkin.

Bakalavr kursi: Bakalavr darajasi Qozog'istondagi oliy ta'limning birinchi ilg'or darajasidir. Dasturni bajarish uchun odatda 4 yildan 5 yilgacha vaqt ketadi va iqtisodiyot, biznes, fan, texnologiya va boshqalar kabi ma'lum bilim sohalari bo'yicha kurslarni o'z ichiga oladi.

Magistratura: Magistr darajasi-bu talabalardan bakalavr darajasiga ega bo'lishni talab qiladigan ilg'or oliy ma'lumot. Qozog'istonda magistrlik dasturlari odatda 1 yildan 2 yilgacha davom etadi va tanlangan sohada chuqurroq bilim beradi.

Doktorantura: Doktorantura oliy ta'limning ilg'or darajasi bo'lib, talabalar uni magistr darajasini olgandan keyingina boshlashlari mumkin. Bu odatda tadqiqot ishini tuzishni o'z ichiga oladi va talabalardan o'z sohalarida yuqori darajadagi bilimlarni namoyish etishni talab qiladi.

Qo'shimcha ta'lim: Qozog'iston ham qo'shimcha ta'lim taklif etadi. Bu talabalarga o'z faoliyat sohalarida kasbiy mahorat va bilimlarini rivojlantirishga imkon beradigan trening.

Trening narxi: Qozog'istonda o'qish narxi tanlangan ta'lim muassasasi, o'qish turi, kurs va boshqalar kabi ko'plab omillarga bog'liq. Davlat universitetlari xususiy universitetlarga qaraganda arzonroq byudjetga ega. Davlat muassasalarida ta'lim narxi yiliga 5000 AQSh dollaridan boshlanadi, xususiy ta'lim muassasalarida, shu jumladan ilg'or ma'lumotga ega mamlakatlarda esa yiliga 10000 AQSh dollaridan boshlanishi mumkin.

Trening davomiyligi: Qozog'istonda o'qish muddati talaba tanlagan bilim sohasiga va mashg'ulot turiga bog'liq. Bakalavriat 4 yildan 5 yilgacha, magistraturada 1-yildan 2-yilgacha davom etadi. Doktoranturaning davomiyligi nazariy kurslar bilan cheklangan va har bir talabaning ilmiy-tadqiqot ishidagi individual muvaffaqiyatiga bog'liq.

TA'LIM SOHASIDAGI ISLOHATLAR: So'nggi yillarda Qozog'istonda ta'lim sohasida keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirildi. Ta'limni raqamlashtirish, elektron

darsliklar, onlayn ta'lim platformalari joriy etildi. Pandemiya davrida masofaviy ta'lim tizimi keng joriy etildi.

Ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi mustahkamlanib, yangi maktablar va universitetlar qurildi. O'qituvchilarning malakasini oshirish tizimi takomillashtirildi. Misol uchun: 2023-yilda mamlakatda faoliyat yuritayotgan bolalar bog'chalari va bog'cha tarbiyachilarining holati, shuningdek bolalar ta'limi sifatini oshirish masalalari davlat darajasida ko'rib chiqildi. Shu yili Qozog'iston maktablari uch-tilli ta'lim tizimiga o'tishga rejalashtirilganligi haqida e'lon qilingan. Bu qozoq, rus va ingliz tillarida ta'lim berishni nazarda tutadi. Bu islohot — ta'limda ko'p tillilikni kuchaytirish, xalqaro standartlarga mos kelish va talabalar imkoniyatlarini kengaytirish maqsadida amalga oshirilmoqda. Bundan tashqari, Qozog'istonda o'qituvchilarning maoshi oshirilmoqda. Masalan, bog'cha tarbiyachilarining maoshi 2024-yildan boshlab oshirilishi rejalashtirilgani haqida rasmiy xabarlar mavjud.

XULOSA: Qozog'iston ta'lim tizimi rivojlanish bosqichida bo'lib, amalga oshirilayotgan islohotlar ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Xalqaro tajribani o'rganish va milliy qadriyatlar asosida ta'limni takomillashtirish kelgusida samarali natijalarga olib kelishi kutiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Prime Minister's Office of Kazakhstan. Reforms in Education: Future Orientation and Societal Demands. 2025.

<https://primeminister.kz/en/news/reviews/reforms-in-education-future-orientation-and-societal-demands-30004>

Sputnik News Uzbekistan. Qozog'istonda maktabgacha ta'lim agentligi xalqaro konferensiya o'tkazdi. 2023.

<https://oz.sputniknews.uz/20231031/maktabgacha-talim-agentligi-qozogiston-xalqaro-konferensiya-40501790.html>

3. Kun.uz. Qozog'iston maktablari 2023 yildan uch-tilli ta'lim tizimiga o'tadi. 2023.

<https://kun.uz/115489>

4. Uza.uz. Qozog‘istonda keng qamrovli islohotlar boshlandi.2024.

https://uza.uz/oz/posts/qozogistonda-keng-qamrovli-islohotlar-boshlandi_404434